

hetzelfde wat Perk en Kloos in vrijwel gelijke woorden hebben beleden, dat is de richting, waarin de Tachtigersbeweging de vernieuwing heeft gezocht en die ze tegenover de poëzie van een vorig geslacht heeft gepredikt als nieuwe cultus en nieuwe religie.

En het is daarom, dat de christelijke levensovertuiging van dat bewegen van Tachtig zoo heel ver afstaat. In dat vergoddijken van de schoonheid, dat cultiveeren van de menscheijkheid is Tachtig niet a-religieus, zooals wel is gezegd — 'tis trouwens niet waar — maar Gode-vijandig, beteekent het God van Zijn Troon stooten, om schoonheid en menscheijkheid voor Hem in de plaats te stellen. En dus is het volkomen terecht, dat tegen de aanvaarding der Tachtigerskunst in den christelijken kring van meet aan de bewust-levende christenen met klem zich hebben verzet.

Ongetwijfeld is Hein Boeken een fijn dichter en een fijn mensch geweest.

Een fijn dichter, want hij was ontvankelijk in sterke mate voor indrukken en — 'tis gezegd door Carel Scharren — „aanslonds hing lokkend hem een sonnet in de zonnige laube van zijn geest... Er hoeft maar één woord te vallen, een vraag, een betwistbare uitspraak in de uiterst sensitieve essentie van zijn geest, of die schiet uit in kristallen, in de kwadranten en driehoeken van een sonnet... Onder alle omstandigheden dicht hij, maar onder alle omstandigheden ook blijft hij toch altijd ook een dichter”.

En dan een dichter van den Tachtigers-toon: individueel in zijn woordkeus, zoekend naar verklanking van begrippen en indrukken, naar muzikaliteit van taal en fonkeling van beeld. Moelijk is daardoor zijn poëzie en duister vaak voor den niet-classiek geschoolde, en het is waar wat Robbers opmerkt, dat „het groote publiek nooit veel notitie (van hem) genomen heeft” en dat „de meer literaire „men”... hem zoo weinig (kent)”. Maar even waar is het, dat die poëzie kunst is, „vol van de zonden van zijn tachtigerschap” zooals Scharren scherp-raak zegt, maar kunst naar het principe der artistieke vernieuwing.

En dan ook een fijn mensch! „Un homme galant” werd hij genoemd, voorkomend, vriendelijk, waardeerend. Ook als fijn mensch treedt hij in zijn „Verzen” naar voren, gevoelig voor vriendschap en wars van alle jacht naar succes of eerbetoon.

En zoo staan we dan bij zijn graf. Erkennend zijn gaven, erkennend zijn dichterschap, waardeurend de lijnheid van zijn geest en van zijn persoonlijkheid. Maar van zijn kunstenaarsgeloof, zijn Tachtigersbelijden staan we verre, omdat het in zijn stofvergoding

..... voor ons verdonkert God
God zelf, der zonnen zon, der wondren wonder
Van wien is elke straal door 't ruim verkonder.”

C. T.

De Vereeniging van 1892.

X.

(De Bronnen. G.)

E. De kwestie van den naam.

Ook hierover deelt Ds Jongeleen het een en ander mee, en wel als volgt:

„Nog eenmaal wil ik wijzen op iets zonderlings, zooals wij dat telkens hebben aangetroffen in de geschiedenis der Vereeniging.

Ik weet het wel, het is geen principiële kwestie, ten minste voor mij niet, maar in dit verband is de kwestie tekenend en blijft zij tekenend.

Ik bedoel hier de kwestie van den naam, waarmee de vereenigde kerken zouden genoemd worden.

Ondergeschikt, zult gij zeggen, doch vergeet niet, dat het dit voor de Doleerenden niet was.

Met het oog hierop zocht de Synode eerst het aangezicht des Heeren.

Zulke oogenblikken zijn altijd indrukwekkend en zij getuigen van een goed begin.

Daarop volgt dan de deliberatie, die natuurlijk breedvoerig is geweest. Dan komt de stemming en de uitslag is, dat met 22 tegen 16 stemmen de naam der Vereenigde Kerken zou zijn: „Christelijke Gereformeerde Kerken”.

Nu zou men toch niet anders verwachten, dan dat men zich bij deze wenken van 's Heeren Voorzienigheid, wat de zijde der doleerenden betrof, had neergelegd, al was het, dat zij het liever anders hadden gezien, al was het dan in heel het proces der vereeniging hun eenigste nederlaag.

Maar deze menschen, die altijd hadden gezegd, dat de Chr. Geref. Kerk, ik bedoel vóór 1892, geen recht van bestaan had en dat zij zich moest oplossen in de doleerende kerken en dat het dan eerst goed werd, deden dit niet.

O neen, het bericht kwam, dat de vereeniging nu niet kon doorgaan, als dit besluit, wat toch

in den rechten weg was genomen, gehandhaafd bleef.

De Chr. Gereformeerden krijgen geen bokske om vroolijk te zijn.

En dan — dan komt het eigenaardige, dan gaat men weer bidden en daarna laat men op deze Synode het besluit, dat eerlijk en wettig, onder aanroeping van 's Heeren naam was genomen, los, en zodoende ook den naam en komt de naam „Gereformeerde Kerken” er voor in de plaats.

Ik zeg nog eens, het is voor mij heelemaal geen principiële kwestie, maar wel legt deze kwestie getuigenis af, dat de Chr. Gereformeerden alle veeren moesten laten.”¹⁾

Deze voorstelling van zaken is niet nieuw. Zij is even oud als de tegenwoordige Chr. Geref. Kerk zelf. Zij werd reeds in de wereld gebracht door wijlen docent F. P. L. C. van Lingen, aan wien Ds Jongeleen haar waarschijnlijk heeft ontleend. Van Lingen vertelde al: „Volgens pag. 42 van de „Handelingen der Christ. Geref. Synode” werd de zesde zitting den 14den Juni geopend met gebed, waarin Ds Bos voorging, en aan de orde werd gesteld: „Naam der Vereenigde Kerken”. In diezelfde morgenzitting wordt (blad. 50) besloten met 20 tegen 16 stemmen den naam Christelijk Gereformerd te behouden. In de middagzitting wordt gehandeld over de wijze, waarop dat besluit aan de Ned. Geref. Kerken zou worden medegedeeld, en met algemeene stemmen (blad. 51) het voorstel der Deputaten dienaangaande aangenomen, luidende: „dat officieel voor heel het kerkverband de aloude naam gelde van „De Christ. Geref. Kerken in Nederland”. Zoolang in eenzelfde plaats de beide formatiën nog niet geheel zijn ineengesmolten, voege men achter den naam „Christ. Geref. Kerk” tusschen twee haakjes den naam van de gracht of straat, waar het gebouw staat”.

Op blz. 73 vinden wij, dat de voorzitter mededeelt het bericht van de Synode der Ned. Geref., dat in de vergadering, per telegram saamgeroepen, „na eenparige stemmen aller adviseerende leden met algemeene keus der stemhebbende afgevaardigden is besloten den naam „De Geref. Kerken in Nederland” te handhaven op velerlei gronden”. Op voorstel van den voorzitter, om te besluiten, „den broederen op dit punt tegemoet te komen”, doet hij, nadat velen het woord hebben gevoerd, het voorstel aan de Synode der Ned. Geref. Kerken te schrijven: „De Synode — is van oordeel, dat zij, hoewel teleurgesteld in de hoop, dat de Ned. Geref. ons zouden kunnen tegemoetkomen, toch voor het aangezicht van God geene vrijheid heeft om ter oorzaak van het wegvallen der bijvoeging „Christelijk” bij „Gereformeerde Kerken in Nederland” de Vereeniging der Gereformeerden in ons vaderland te doen mislukken, besluit: den naam „de Gereformeerde Kerken in Nederland” aan te nemen als den gemeenschappelijken naam der saamgesmolten kerkengroepen, God biddende, dat Hij, door Zijne barmhartigheid in Christus, den eenigen Koning der Kerk, deze gansche handeling doe strekken tot verheerlijking van Zijn naam en de wederopbouw en volmaking der Gereformeerde Kerken in het land onzer vaders, wier naam wij dragen en naar wier op Gods Woord gegronde belijdenis wij wenschen te leven, met allen, die eenzelfde geloof bezitten”. Hierop volgen op dezelfde bladzijde 75: „Art. 93. Met het oog op het groot gewicht der stemming zoekt de voorzitter het aangezicht des Heeren. Daarna heeft de stemming plaats. Het voorstel van den voorzitter wordt met alle stemmen, twee uitgezonderd, aangenomen. „Art. 94. Ds Bouma eindigt deze zitting met dankzegging, nadat vooraf Ps. 100:1 gezongen is.”²⁾

En dit verhaal spitst docent Van Lingen toe met de opmerking: „dat er eerst gebeden is en er „neen” is gezegd, en nog eens weer gebeden, toen is er „ja” gezegd. Ook Bileam vroegde God en zeide „neen”, en om bijredenen, om geld, vroegde hij God nog eens. Toen zeide hij „ja”, en ging met de verhevene en rijke mannen mede. Toch zegende God Zijn volk, en wat Bileam deed en ondervond, heeft slechts gestrekt tot meerdere verheerlijking Gods.”³⁾

Hoe tendentieus echter dit verhaal is, blijkt al uit de vergelijking met de geschiedenis van Bileam. Maar het wordt nog duidelijker als men de moeite neemt, de Acta zelf eens na te lezen. Dan valt het op⁴⁾, dat Van Lingen wel vermeldt door welken predikant het gebed en de dankzegging gedaan werd, maar dat hij met niet één woord rept over de voorstellen, die ter vergadering waren en de beraadslagingen, die daarover zijn gehouden.

Waren docent Van Lingen en Ds Jongeleen volledig geweest, dan zouden zij ongeveer als volgt verteld hebben: In de zitting der synode van 14 Juni 1892, die als gewoonlijk met psalmgezang

¹⁾ t. a. p. 35—37.

²⁾ Verantwoording der getrouw geblevene leden van de Christelijke Gereformeerde Kerk, 6—7.

³⁾ t. a. p. 8.

⁴⁾ Ik laat nu verder rusten andere onnauwkeurigheden, als b.v. dat het besluit niet in de ochtend, maar in de middagzitting genomen werd; dat het stemmental niet was 20, doch 22 tegen 16, en vooral ook, dat docent Van Lingen andere clausules uit het besluit geheel weglaat.

en gebed was geopend, waren van al de tien provinciale synodes voorstellen ter tafel inzake den naam der vereenigde kerk. Van deze tien voorstellen deden er slechts vier den voorslag, om in de toekomst den naam van Christ. Geref. Kerk (of kerken) te dragen. En onder deze vier was er nog weer één, n.l. dat van Zuid-Holland, waarin alleen de wenscheijkheid hiertoe werd uitgesproken; wat volgens de nadere verklaring der afgevaardigden niet te flauw mocht worden opgevat. De vereeniging moent naar den wensch van Zuid-Holland niet afspringen op den naam, al begeerde het ook ernstig, den bestaanden naam te behouden.⁵⁾ Doch al de overige synodes sloegen den naam voor van (De) Gereformeerde Kerken of Gereformeerde Kerken in Nederland of Vereenigde Gereformeerde Kerken etc.⁶⁾

Reeds bij het begin der discussie was er dus geen eenparigheid. En deze bestond ook niet tijdens de beraadslagingen. De één pleitte voor Christ. Geref., de ander voor kortweg Gereformerd, want tusschen zich ook nog de kwestie mengde, of men in 'tenkelvoud van kerk dan wel in 'meervoud van kerken zou spreken. En de eenparigheid was er evenmin bij de stemming; ze was zelfs kleiner dan bij die over de laatstgenoemde kwestie. Terwijl met 30 van de 38 stemmen het meervoud kerken verkozen werd boven kerk, stond het bij de kwestie Chr. Geref. of Gereformerd 22 tegen 16.⁷⁾ En toen het besluit gevallen was, aarzelden men nog. Want toen ontstond er een discussie, of men de gronden van dit besluit — en zoo ja welke — aan de Ned. Geref. Kerken zou mededeelen. Totdat de oplossing hierin gevonden werd, dat men dit wel mondeling door deputaten doen zou, doch de gronden in het besluit zelf niet zou opnemen.⁸⁾ Er was dus bij de afgescheidenen zelf een sterke strooming, die liever Geref. Kerken dan Christelijk Gereformerd wilde heeten.

Zegt Ds Jongeleen nu: ja, maar, dat besluit is toch eindelijk onder aanroeping van den naam des Heeren wettig en eerlijk genomen en dus ging het niet aan, om het later weer onder aanroeping van den naam des Heeren los te laten en een ander te nemen — dan is een dergelijke redeneering even onduidelijk als misleidend.

Zij is allereerst onduidelijk. Tenzij Ds Jongeleen bedoelt, dat al die kerkelijke besluiten boven verandering, verbetering, herziening, herroeping of wat ook verheven zijn, welke genomen zijn in vergaderingen, welke geopend werden met gebed.

Nu versta Ds Jongeleen mij goed. Aan den eenen kant wil ik het gebed op onze kerkelijke vergaderingen hoog aanslaan. Het vraagt niet slechts — zooals hij zich uitdrukt — om wenken van de Voorzienigheid, maar om niets minder dan om de leiding van den Heiligen Geest, die aan de Kerk is toegezegd. Maar aan den anderen kant zou ik niet durven beweren, dat het gebed ons nu onfeilbaar waarborgt, dat alle besluiten, op deze ééne, bepaalde vergadering genomen, ook overeenkomstig den wil des Geestes zijn. Indien Ds Jongeleen dit wel meent, had hij dit ondubbelzinnig moeten uitspreken en tevens de plaatsen der Schrift er bij moeten vermelden, waarop zijn opvatting rust. Maar voor zoover ik zien kan, zal zulk een atomistische opvatting van de leiding des Geestes uit de Schrift niet te bewijzen zijn. Het valt niet aan te toonen, waarom, wanneer nieuwe feiten of gegevens zich hebben voorgedaan, de kerk zich niet opnieuw zou mogen beraden en beslissen overeenkomstig de nieuwe belichting, waaronder de zaak nu te staan kwam en die vroeger ontbrak. Het kan toch ook verhooring van het eerst-opgezonden gebed zijn, dat een nieuwe situatie is ingetreden, en in deze situatie de zaak wederom overwogen en beslist moet worden. Het is in de kerkgeschiedenis meer voorgekomen, dat de Geest door de beraadslagingen en slingeren en worstelingen van verscheidene vergaderingen heen, de kerk eindelijk bracht tot dat besluit, dat Hij bedoeld had. En of dat besluit dan inderdaad overeenkomstig den wil des Geestes is, zal dan beslist moeten worden niet op subjectieve factoren, b.v. of wij er voor gebeden hebben, maar op objectieve factoren, aan Schrift en belijdenis en kerkhistorie ontleend.

Trouwens, als Ds Jongeleen het maar niet over de vereeniging van 1892 heeft, zal hij het hierin geheel met mij eens zijn. Ik vermoed, dat er binnen zijn kerk ook wel eens besluiten op met gebed geopende vergaderingen van kerkeraad of classis zijn genomen, die toch later herzien of misschien zelfs herroepen werden.

Eenigszins anders staat 't, wanneer men als kerkelijke vergadering voor één bepaalde zaak in 't gebed gaat. Omdat de Nieuwtestamentische kerk niet anders dan bij hooge uitzondering door het werpen van 't lot den wil des Heeren mag zoeken te weten te komen, zal zij bij moeilijke en gewichtige beslissingen wel eens in noodzaak komen, om het aangezicht des Heeren voor die ééne, aanhangige zaak opzettelijk te zoeken. Zoowel om nu nog dringender om de leiding des Geestes te smee-

⁵⁾ Acta, art. 70, blz. 45, einde 1e alinea.

⁶⁾ id., art. 69.

⁷⁾ id., art. 72, laatste alinea.

⁸⁾ id., art. 73.

ken, als om dighheid Goe genomen w geheel op e van een komende za eerlijk van gebed, waa der synode dit een bijz Heeren zou naam van. De koken is. De dag later Ds Jongeleen heid veelv Gereform stemmen v

Trouwen eigenlijk be geen zakel niet, omdat meerd zoov over al de gebruikt zij oordeel de laten en de Zij hadden was het l schiedde bi

Toch is even onjuist 'tis bij de ook wat di de andere lijke rechte essie is g zelf al bes denen het voud kerke Ned. Geref. den ouden het wegvall aannemen over. Zoov Geref. Kerl prijs, zood bleef.

Met blijc naam voor is. Dit is g de Cock, met de N „Wij wille reglement kerkorde v anderen n geacht, dit indien dez nig beteeke te laten r toekomst

F. Het Hoe ne schrijft, bli heden en d de Gerefor niet eens j zwaarschr Behalve ar vijfde bezv drukken: bezwaar v voorgange lautsien en geleerd ligen Doop Toch sta acta¹⁾ als Lingen in Gereforme Maar hier waarover nog hande

¹⁾ id., art.

²⁾ In een

13 Mei 1887.

³⁾ art. 36.

⁴⁾ t. a. p.

Saint Saëns

Er war Chr. Orate luge van Debussy t eertgebou wegingen is in deze eenzelfde volle zaaf, daarnaast den, nog

d de tien pro-
el inzake den
eze tien voor-
orslag, om in
ierel. Kerk (of
vier was er
lland, waarin
etoe werd uit-
verklaring der
d worden op-
den wensch
op den naam,
daanden naam
ynodes sloegen
erde Kerken of
of Vereenigde

e was er dus
ook niet tijdens
voor Christ.
rmeerd, waar-
engde, of men
in t meervoud
arigheid was
s zelfs kleiner
westie. Terwijl
ervoud kerken
t bij de kwestie
n 16.7) En toen
nen nog. Want
en de gronden
ke — aan de
ten. Toldat de
st men dit wel
doch de gron-
men.8) Er was
a sterke stroo-
lan Christelijk

, dat besluit is
t den naam des
n dus ging het
ler aanroeping
laten en een
gelijke redenee-
ad.

nzij Ds Jonge-
besluiten boven
t herroeping of
nomen zijn in
den met gebed.
Aan den eenen
kerkelijke ver-
ngt niet slechts
wenken van de
der dan om de
aan de Kerk is
tant zou ik niet
s nu onfeilbaar
deze ééne, be-
overeenkomstig
s Jongeleen dit
inig moeten uit-
r Schrift er bij
opvatting rust.
l zulk een af-
de Geestes uit
el valt niet aan
ve feiten of ge-
kerk zich niet
beslissen over-
waaronder de
roeger ontbrak.
het eerst-opge-
e situatie is in-
zaak wederom
n. Het is in de
en, dat de Geest
ingen en worste-
ingen heen, de
uit, dat Hij be-
inderdaad over-
zal dan beslist
re factoren, b.v.
maar op objec-
ijdenis en kerk-

maar niet over
l hij het hierin
oed, dat er bin-
en op met gebed
eraud of classis
en of misschien

er men als kerke-
zaak in t gebed
sche kerk niet
door het werpen
zoeken te weten
a gewichtige be-
ak komen, om
die ééne, aan-
Zoowel om nu
Geestes te smee-

ken, als om zichzelf nog dichter in de tegenwoor-
digheid Gods te plaatsen bij de beslissing, die thans
genomen worden zal. Dit bijzondere gebed ligt niet
geheel op één lijn met het gebed, dat bij het begin
van een vergadering voor alle aan de orde
komende zaken wordt opgezonden. En het is niet
eerlijk van Ds Jongeleen, dat hij van het gewone
gebed, waarmede ook op 14 Juni 1892 de zitting
der synode geopend werd, den indruk geeft, alsof
dit een bijzondere aanroeping van den naam des
Heeren zou geweest zijn; waarna ten slotte de
naam van Christelijk Gereformeerde Kerken ge-
kozen is. Die bijzondere aanroeping heeft juist een
dag later plaats gehad — en het moet vooral
Ds Jongeleen iets zeggen, dat toen de eenstem-
heid veel groter was geworden en de naam van
Gereformeerde Kerken met op twee na algemeene
stemmen werd aanvaard.

Trouwens, Ds Jongeleen laat zelf zien, wat hem
eigenlijk beweegt, dit alles te schrijven. 't Is hem
geen zakelijke, maar een persoonskwestie. 't Is
niet, omdat hij den naam van Christelijk Gerefor-
meerd zooveel beter vindt; want hij zwijgt geheel
over al de argumenten, die destijds in de discussie
gebruikt zijn. Maar het hindert hem, dat naar zijn
oordeel de afgescheidenen alle veeren moesten
iaten en de doleerenden in alles hun zin kregen.
Zij hadden nog niet één nederlaag geleden, en dus
was het billijk, dat dit nu eindelijk eens ge-
schiedde bij de kwestie van den naam.

Toch is ook deze voorstelling van Ds Jongeleen
even onjuist als zijn terminologie onbroederlijk is.
't Is bij de vereeniging werkelijk zóó geweest, dat
ook wat den naam betreft, de eene partij niet in
de andere is opgesmolten, maar dat ieder met ge-
lijke recnten is gekomen en wederzijds een con-
cessie is gedaan. Dit is op de synode van 1892
zelf al beseft en uitgesproken. Dat de afgeschei-
denen het enkelvoud kerk inruilden voor het meer-
voud kerken was niet een zich schikken naar de
Ned. Geref. broeders, maar het in bezit nemen van
den ouden historischen naam, dien men eerst na
het wegvallen van het reglement van 1869 weer
aannemen kon.9) En verder gaf elke partij wat
over. Zoowel de Chr. Geref. Kerk als de Ned.
Geref. Kerken gaven het eerste deel van hun naam
prijs, zoodat alleen Gereformeerde kerken over-
bleef.

Met blijdschap constateer ik intusschen, dat de
naam voor Ds Jongeleen geen principiële kwestie
is. Dit is gesproken in den geest o.a. van Helenius
de Cock, die, terwijl hij niet wilde horeenigen
met de Ned. Herv. Kerk, reeds in 1887 schreef:
„Wij willen hiervoor (n.l. vereeniging) wel een
reglement prijs geven, ook wel een artikel in de
kerkorde veranderen, zelfs ook nog eens weer een
anderen naam aannemen, als dat noodig wordt
geacht, dit alles raakt het wezen niet.”10) Maar
indien deze zaak ook voor Ds Jongeleen zoo wei-
nig beteekent, had hij beter gedaan om haar geheel
te laten rusten, en dan moge hierover ook in de
toekomst geen moeilijkheid gemaakt.

F. Het bezwaarschrift.

Hoe nonchalant Ds Jongeleen geschiedenis
schrijft, blijkt niet alleen uit de vele onnauwkeurig-
heden en onvolledigheden, die hij begaat tegenover
de Gereformeerden, maar ook uit het feit, dat hij
niet eens precies laat afdrukken het officiële be-
zwaarschrift, waarop zijn eigen kerk is ontstaan.
Behalve andere onnauwkeurigheden laat hij in het
vijfde bezwaar weg wat ik thans gespatieerd laat
drukken: „En eindelijk is het ons een overwegend
bezwaar voor Gereformeerde te erkennen wat door
voorgangeren der Doleerende Kerken in den
laatsten tijd in het publiek is uitgesproken
en geleerd omtrent de wedergeboorte en den Hei-
ligen Doop”.

Toch staan deze woorden zoowel in de officiële
acta11) als in het afschrift dat b.v. docent Van
Lingen in zijn brochure „Waarom wij Christ.
Gereformeerde willen blijven”12) opgenomen heeft.
Maar hiermee kom ik tot het hart van de zaak,
waarover het slotgedeelte van deze artikelenreeks
nog handelen wil.

E. D. KRAAN.

*) id., art. 70, blz. 46, tweede alinea.

10) In een open brief aan C. Dijkman, in „De Bazuin” van
13 Mei 1887.

11) art. 36.

12) t. a. p., 12—13.

MUZIKALE KRONIEK

Saint Saëns, Debussy..... en muzikale efficiency.

Er waren Woensdag 25 October, toen de Kon.
Chr. Oratorium-vereeniging te Amsterdam „Le Dé-
luge” van Saint Saëns en „L'Enfant Prodigue” van
Debussy uitvoerde, heel wat plaatsen in het Con-
certgebouw onbezet. 't Is mogelijk, dat crisisover-
wegingen hiervan oorzaak zijn geweest, maar toch
is in deze zelfde tijd door dezelfde vereeniging voor
eenzelfde publiek gemusiceerd voor een stamp-
volle zaal. Gebrek aan belangstelling zal dus wel
daarnaast in aanmerking genomen dienen te wor-
den, nog wel op een avond dat Hubert Cuypers

extra dank verdiende voor het op het programma
plaatsen van deze composities.

En voor de zooveelste maal heb ik me afge-
vraagd, of we met de paedagogische voorberei-
ding van onze concerten op de goede weg zijn,
ja, of we eigenlijk wel op weg zijn?

Als we ons eens even trachten te realiseren,
welk een enorme voorbereiding gefischt wordt
voor een concert op behoorlijk peil, met oratorisch
koor, orkest, en solisten: de tijd, die door zooveel
mensen gestoken wordt in studie thuis en op
repetities, de fysieke en psychische krachten
die maanden lang voor een enkele goede uitvoering
gemobiliseerd blijven, — dan is er alle reden om
te spreken van een wanverhouding tusschen het-
geen de medewerkenden vóór de „grote” avond
reeds gepresteerd hebben en de contra-prestaties
van het publiek.

Het is ongetwijfeld prachtig, dat een vereeniging
als de K. C. O. V., door veel vrienden gesteund,
uitvoeringen kan geven, die tot in finessen muzi-
kaal uitnemend zijn verzorgd, en we mogen dank-
baar zijn, dat in deze tijd het belangrijke cultuur-
werk van muzikale opvoeding ook in Christelijke
kring voortgang mag hebben. Met des te meer
klem wijs ik er daarom nu op, nu de uitdruk-
king „tijd en geld offeren” haar cliché-vlak-
heid verliest, dat de buitengewone mogelijkheden
die eerste-klasconcerten bieden, niet benut wor-
den. Terwijl het, gezien de enorme cumulatie van
energie, billijk en wenschelijk is, dat ze in goede
zin, naar alle kanten uitgebuit worden.

Anders gezegd: het zaad wordt gezaaid, en de
kwaliteit is goed, — maar we strooien het in
onze tegenwoordige praktijk, op een totaal onvol-
doend voorbereide grond.

Nu schijnt de boer heel goed te weten, dat het
beste zaad hem geen prima koren opbrengt als hij
niet vooraf de akker zoo degelijk mogelijk heeft
bewerkt. En al verwacht de geloovige zaaier het
niet van het zaad, noch van zijn bewerking van
't land, hij is er niettemin van overtuigd, dat God
hem in zijn verantwoordelijkheid voor zijn taak
bindt aan de middelen. Daarom zorgt hij voor een
goede kwaliteit zaaizaad, maar daarom niet min-
der laat hij zijn grond bemesten, en snijdt hij zijn
voren, al naar de aard van het gewas.

En als het zaad gevallen is, dan laat hij ook
daarna zijn zorg gaan over de akker. De eg, de
schoffel, en de vogelverschrikker zijn instrumenten
van agrarische nazorg.

Dit zijn overbekende dingen. Van de leiders en
leden van Christelijke Oratoriumvereenigingen mo-
gen we zelfs verwachten, dat ze dit beeld, gedach-
tig aan een zekere gelijkenis, weinig origineel vin-
den. Daar gaat het ook niet om.

Is deze „afgezaagde” vergelijking dan zoo totaal
verleidelijk, dat ze volstrekt geen kracht meer
heeft om onze tekortkomingen in de praktijk van
ons muziekleven te illustreren?

Een dirigent die zich in een meesterwerk heeft
ingeleeft, die de partituur om zoo te zeggen wel
kan droomen, die zijn koor- en orkestleden heeft
weten te bezielen, die bij de uitvoering actief is
met zijn gansche persoon en persoonlijkheid, kan
zich eenvoudig niet meer voorstellen hoe weinig
het publiek kan volgen van het stuk waar hij zelf
zoo in zit. Misschien moeten we de verhouding
van zijn inzicht tot die van den gemiddelden luis-
teraar bepalen op 100:1, doch ik ben geneigd
1000:1 juister schatting te vinden, op grond van
de kennis welke een belangstellend musicus
bezit van werken die hij voor de eerste maal
hoort uitvoeren.

Koorleden zullen zich bij deze opmerking her-
inneren hoe zij zelf pas eenige kijk kregen op de
ontzaglijke rijkdom eener muzikale schepping, toen
zij onder degelijke leiding een onbekend werk in-
studeerden, hoe verbijsterd ze stonden toen bij
generale repetitie en uitvoering de volle ontplooiing
nog ongedachte verrassing gaf, hoe degelijke her-
haling vaak leidde tot nog intenser genot. En zelfs
waar het laatste uitbleef, en een reprise misschien
juist deed zien dat de beteekenis van een compo-
sitie overschat was, hoe dan toch in dat geval de
uitgebreide, gedetailleerde kennis ten goede kwam
aan het inzicht in de werkelijke beteekenis van
den componist voor de geschiedenis van de muziek,
en de waarde van zijn bestudeerde opus voor
de muzikliteratuur.

In ieder goed concert zit een sterke dosis vor-
mende kracht, maar niet het honderdste deel daar-
van komt den luisteraars ten goede, indien we
doorgaan op de wijze als volgens traditie thans
gevolgd wordt.

't Is een heel poovere beloning van de moeite,
bested aan ingewikkelde voorbereiding, als het
resultaat niet anders is dan de bijval van eenige
honderden luisteraars die ondanks veel goede wil,
met geen mogelijkheid verwerkt kunnen hebben
wat ze hoorden.

Wordt het niet hoog tijd, dat we de hand aan
de ploeg slaan vóór we zaaien? Dat we, in plaats
van onze muziekvrienden, die tijd en geld over
hebben om onze concertinstellingen te steunen, die
graag komen luisteren naar de uitvoering van een
met zorg gekozen muziekwerk, à bout portant
te stellen voor de overonderende klankenmassa
waaruit ze hier en daar wat oppikken, vooraf op
degelijke manier althans eenigszins rijp maken

voor een meer onderscheidend en schiftend en
daardoor vruchtbaarder luisteren?

Ik weet wel: dat gaat niet ineens. Maar er zou
toch over te praten zijn. En in ieder geval zou men
de schuchtere pogingen, in die richting reeds ge-
daan, (helpen ze weinig, ook dat is al iets) kunnen
voortzetten.

Een korte analyse in een programma, nog even
vóór of onder de uitvoering gelezen, is maar een
zeer zwak werkend paedagogisch middelje, maar
geen enkele oriënteerende aanwijzing, zooals in
het tekstboekje van „Le Déluge” en „L'Enfant
Prodigue” is heelemaal niets! Ofschoon, ... het
kan nóg minder, want degenen die zich moesten
behelpen met de uitzending per radio, vonden zelfs
de tekst niet in de omroepgids afgedrukt.

Nu werden twee Fransche werken uitgevoerd.
Men hoorde Saint Saëns en Debussy. Of liever:
Debussy hoorde men niet. Want „L'Enfant Pro-
digue” is niet de Debussy zooals hij zich een blij-
vende naam heeft verworven. Wat niet zeggen wil,
dat ik hem zóó, als 22-jarig succesvol componist
van een schilderende cantate, minder graag hoor.
Maar anders is hij zeker dan de volwassen im-
pressionist.

Is „De Zondvloed” van Saint Saëns merkwaardig
om zijn naturalistisch benaderende schildering van
de tekst in tonen (L'onde lente montait), toch kan
hij, ondanks het prachtige fugatische voorspel, niet
opwegen tegen Debussy's „Verloren Zoon”, indien
men meer keurt op muzikale diepte dan op effect
van coloriet.

Zou dit nu niet een prachtgelegenheid geweest
zijn om met bezuiniging van moeite degelijker ef-
fect, ingrijpender resultaat te bereiken?

Als het eerste stuk nu eens niet was uitgevoerd?
En als men in plaats daarvan de tijd vóór de
pauze eens besteed had aan een vakkundige, niette-
min voor dat publiek doeltreffende bespreking van
den componist Debussy, en de beteekenis van dit
jeugdwerk, en een leerzame analyse?

Misschien doe ik een domme vraag. Misschien
stuit een dergelijke behandeling op onoverkomen-
lijke praktische bezwaren, voorgoed of voorloopig.
Op zichzelf zal het breken met de tot nu toe ge-
volgde traditioneele gang van zaken al moeilijk-
heid opleveren.

Voorzover er critiek ligt in mijn vraag, komt
die enkel voort uit waardeering voor het uitstekend
werk dat ook nu weer geleverd werd. Ik stel ze
alleen omdat ik wat o.a. de K. C. O. V. na moei-
zame voorbereiding doet hooren, tot volle recht
zou willen doen komen. Mijns inziens gaat er
thans, ten gevolge van het verwaarlozen der on-
middellijk aan het concert aansluitende opvoeding
van het publiek, onnoodig veel verloren. En zijn
we soms niet verantwoordelijk voor hetgeen we
door eigen schuld niet bereiken?

JOH. LUIJKENAAR FRANCKEN.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Een Evangelisatie-boek.

Het lange en gelukkige leven van Date
Dalwoud, door Jan Veltman. — Nijkerk, G.
F. Callenbach.

In den regel is deze rubriek gewijd aan beschou-
wing of behandeling van vraagstukken, die den
arbeid van zending of evangelisatie betreffen.

Ditmaal echter moge zij de plaats zijn, om iets
te zeggen van een boek, dat een Evangelisatie-
boek is van voortreffelijk gehalte, boek van prac-
tijk en theorie tegelijk. 't Is de autobiographie van
den 75-jarigen Jan Veltman, schrijver van volks-
boeken en evangeliseerende verhalen in groot aan-
tal, een man, aan wien God schonk niet slechts
de volle maat van levensdij en van levensbeproe-
ving, doch ook de volle maat van levensgeluk uit
en door een kinderlijk en oprecht geloof, zoodat
hij boven zijn deure zou willen schilderen „God
hoort het gebed”.

Op den omslag staat zijn portret afgebeeld. En
dat portret kenschetst den inhoud van het boek:
de hoodschap van een man, die door u heen kijkt,
die u doet stil staan op uw weg en levensvragen
op het hart bindt.

Het vertelt van het lange en gelukkige leven van
Date Dalwoud, gelukkig temidden van allerlei
tegenslag en beproeving, omdat het is een leven
van toewijding aan God en Zijn dienst, en daarom
gezegend en zegenrijk.

Over niet minder dan 35 — maar niet groote —
hoofdstukken loopt het verhaal. De opschriften van
die hoofdstukken vormen een mozaiek, maar tege-
lijk een geheel. Voegen we ze aaneen, dan zien we
als in vogelvlucht heel het lange leven, maar ook,
waarom dat lange leven zoo gelukkig is geweest.

Na zijn jeugd en schooltijd op het dorp van zijn
ouders — de namen in het boek zijn gefingeerd —
is Date Dalwoud naar de academiestad verlokken,
om voor de Zending te worden opgeleid. Maar hij
wordt ziek, moet terug naar huis en wordt voor
Indië afgekeurd. De vraag is: wat nu? „Date be-
rust, maar rust niet; of beter: hij rust door te
doen wat zijn hand vindt om te doen”. Hij wordt